

Távcsöves találkozó Szentléleken

Egy hónappal az ágasvári ifjúsági tábor után a forró nappalok, a derült, langymeleg éjszakák már csak emlékeinkben élnek. Szentléleken smaragdzöld a fű, nem úgy, mint az ágasvári észlelőréten, hogyne, hiszen az „augusztusi monszun” kellős közepét fogtuk ki. Amikor nem esik, akkor zuhog, majd a változatosság kedvért ismét esik, szomorúan, lehangelően. A gyászos időjárás meglátszik a tábor létszámán is, sokkal kevesebben vagyunk, mint tavaly (mindössze 180-an regisztrálták magukat). A rossz idő mellett a szombati munkanap is sokakat visszatartott a szentléleki rendezvénytől. Az észlelői kedélyekre is rányomja a bélyegét a „monszun”, végül azonban mindenki belenyugszik a megváltoztathatatlanba. Esik. Vannak, akik a Meteor 2002 helyett az Esernyő 2002 elnevezést javasolják. A tábori élet nem a szabadban, hanem fedett helyeken zajlik. Sátrak mélyén, a lakókocsikban, vagy az észlelőrétek közepén magasodó mézeskalács-házban, amely igen hasznos közösségi helyiséget, magyarul kocsmát rejt magában.

A külön e célra bérelt „konferenciasátorban” rendben folyt a meghirdetett program, bár az előadók igényei szerint végrehajtottunk némi helycserét. Martin Birkmair szombat délutáni előadása azonban elmaradt, helyette Babcsán Gábor beszélt az amatőrtávcsövek optikai minőségéről. (Pedig de sokan fenték a fogukat a Birkmair-féle beígért 50 cm-es Dobson-távcsőre!) Különösen hasznos volt Sárnecky Krisztián két előadása Felfedezni jó! címmel, melyekben az amatőrök felfedezési esélyeit tekintette át, a legújabb trendek ismertetésével. Az első előadásban az amatőr észlelő „naprendszerbeli” esélyeit latolgatta, a másodikban pedig a növő, szupernövő felfedezésének esélyeit ismertetette. Valószínűleg sokakat meglepett, hogy ma, az automata keresőprogramok idején úgy tűnik, hogy a vizuális üstökös-felfedezések újabb reneszánszának vagyunk tanúi – néhány nappal a tábor kezdete előtt fedezték fel vizuálisan a Hoenig-üstökösöt. Egy másik hagyományos amatőr kutatási területet, a növőkeresést a jelek szerint teljesen érintetlenül hagyta a digitális forradalom. Az új növőkat továbbra is hagyományos módszerekkel, vizuálisan vagy fotografikusan fedezik fel az amatőrök. Jó hír tehát, hogy továbbra is érdemes űzni a hagyományos amatőr mesterségeket, az üstököskeresést vagy a növőkeresést, természetesen figyelembe véve – különösen az üstököskeresés terén –, hogy melyek azok az égitületek, ahol nem folyik professzionális keresőmunka. Még jobb hír, hogy mindezekhez a programokhoz nem okvetlenül szükséges drága CCD-technika, „csak” szorgalom és megfelelő kutatási stratégia...

Magyar automata távcső a Kitt Peak-en címmel Bakos Gáspár tartott (úti)beszámolót arról a kis méretű, ám bizonyos kutatási területeken rendkívül hatékony, magyar fejlesztésű eszközzel, amely a Kitt Peak-en kapott állandó helyet. Reméljük, az automata távcsőről hamarosan cikket is közölhetünk, annál is inkább, mivel az alkotóközösséget többször is felkértük erre... Az előadás végén Bakos Gáspár igen szép állókamerás felvételeit csodálhattuk meg, melyek révén némi fogalmat alkothattunk az arizonai égbolt minőségéről.

Bartha Lajos több majd' két évszázad magyarországi távcsőtörténetét tekintette át az egri csillagvizsgáló műszereitől a 20. század elején üzembe állt teleszkópokig. Az előadást egy rövid filmbejátszással színesítettük, az 1959-ben készült Szerelem csütörtök c. játékfilmben ugyanis az Uránia Csillagvizsgáló 20 cm-es Heyde-refraktora rövid, ám fontos „epizód szerepet” kapott. A „Juliska” névre átkeresztelt távcsőmatu-

zsálem akkor még kupola nélkül állt a teraszon. A film cselekménye szerint „Juliska-Heydével” egy szökevény papagájt szerettek volna megtalálni. A papagájkereső csillagászt játszó színész úgy növelte a távcső nagytítását, hogy egy látványosan nagy méretű lupét helyezett az okulár mögé – általános derültséget okozva ezzel a padsorokban. A film további részleteinek ismertetésétől megkíméljük olvasóinkat.

Találkozónk legfajásúlyosabb programja szombat délelőtt zajlott. A Távcsőgyártók, távcsőforgalmazók, távcsőépítő amatőrök fóruma c. blokkban a következők mutakoztak be: Almási Csaba (Unioptik Bt.), Dán András (Gemini Bt.), Bozsoky János (Aquarius), Schné Attila, Lázár József (Fornax 50 alkotóközösség), Kereszty Zsolt (Duoris Kft.), Szánthó Lajos (Távcső Szolgáltató Bt.), Éder Iván-Rózsa Ferenc (Proxima), Kubus Gyula (QBUS) és Babcsán Gábor (Ég-Bolt). A tanulságos program után Tepliczky István elmaradhatatlan Napfogyatkozás-CD bemutatója következett.

Az esőzés eredményeként igen látogatottak lettek az esti „MCSE-mozi” előadásai. Csütörtök este az Apollo-13 1970-es újáról szóló dokumentumfilmet tekintettük meg, majd, mivel a derült ég továbbra sem fenyegetett, a Tom Hanks főszereplésével készült játékfilmet is megleltettük. Péntek este – Újvárosy Antalnak, a Halley-expedíció hősnének köszönhetően – beültünk az amatőrcsillagászati időgépbe, és két 1986-os dokumentumfilmet néztünk meg. Az Üstökén az üstököst c. film az Uránia Csillagvizsgáló krétai Halley-expedíciójának állított emléket. Érdekes volt látni az akkori amatőrmozgalom szereplőit, az expedíció eseményeit, a régi amatőrtársakat, akik közül ketten – Dankó Sándor és Jónás László – már nem lehetnek közöttünk. Kicsit más szemszögből mutatta be ugyanezt az expedíciót a Kecskeméti Városi Televízió filmje. A nosztalgiazást követően Zseli József gyönyörű asztrodiából láthattunk válogatást.

Szombat este ismét a 80-as évek második felére pillantottunk vissza. A Tápiómenti CSBK által épített, azonban befejezetlenül maradt 60 cm-es távcső mechanikájának 1987–89 közötti történetét kíséreltük figyelemmel a videoszalag segítségével. Mintegy ráadásként megleltettünk egy Kulin Györggyel készített 1987-es interjút, melyben ma is érvényes gondolatokat hallhattunk mozgalmunk alapítójától. A tápiómenti óriástávcső kalandjait és a rákövetkező interjút már kevesebben követték figyelemmel, mivel – teljesen váratlanul és megmagyarázhatatlanul – szombat délután kiderült az ég.

Az első biztató napsugarakra egykettőre előkerültek az autók mélyén rejtgetett távcsövek, sokan vették célba a Napot, mások pedig már az éjszakára készülődtek. Volt az észlelőréten minden, mi szem-szájnak ingere: katadioptrikus rendszerek (Schmidt–Cassegrain, Makszutow–Cassegrain, Makszutow–Newton), nagy Dobsonok, hagyományos Newtonok, akromatikus refraktorok, ED-k és fluoritok, végül a 21 cm-es Schné Attila-féle Yolo-ról se feledkezzünk meg. Az észlelőrétt zsongásában okulártól okulárig barangolva összehasonlíhattuk a távcsövek képalkotását, használhatóságát. Akit érdekelt, beleshetett Dán András boszorkánykonyhájába, a délutáni CCD-s előadást követően most élőben is láthatta a CCD-képek készítését. Sajnos ezt az éjszakát is megzavarta a szokásos trópusi zápor, de még ez a rövid távcsöves show is elnyerte a résztvevők általános tetszését.

Vasárnapra, a tábor utolsó napjára nem maradt más, mint a távcsövek összerakása, a sátrak lebontása, majd hosszas búcsúzkodás az amatőrtársaktól. Egy kisebb csoport számára azonban még nem fejeződött be a program, hiszen bérelt busszal meglátogattuk a közeli Miskolc legújabb csillagászati nevezetességét, a Fényi Gyula Miskolci

Jezsuita Gimnáziumot. Az Avason található gimnázium előtt – stílszerűen: a Fényi Gyula téren – a nagy napkutató csillagász fából faragott szobra fogadja a látogatót. Az ember eltűnődik ilyenkor: vajon hány magyar csillagász nevét viseli utca vagy tér, hány magyar csillagászáról készült műalkotás, hány magyar csillagász nevét viseli valamilyen intézmény? Bizony, nagyon kevés példát tudunk felsorolni.

Itt, Miskolcon, a Fényi Gyula téren, úgy tetszik, minden Fényi Gyuláról szól. Arról a csillagászárról, aki Kalocsán, a Haynald Obszervatóriumban évtizedeken át mintaszereű napészlelési sorozatot mondhatott magáénak. A Miskolci Jezsuita Gimnázium aulájában egy szép, 19. századi refraktort tekintettünk meg. Ez a 192/2200-as Merz-féle távcső 1879-ben készült (Bartha Lajos előadásában is hallhattunk róla), és évtizedeken keresztül a kalocsai Haynald Obszervatórium főműszere volt, maga Fényi is sokat észlelt vele. Most a diákok nap mint nap találkozhatnak vele, és bizony nekünk is jó érzés volt, hogy ezt a régés-régi távcsövet ennyire megbecsülik. Az aula után a nemrég elkészült iskolai csillagvizsgálót – mely természetesen Fényi Gyula nevét viseli – tekintettük meg. A kupola egyelőre üresen áll, de hamarosan megérkezik az a Meade gyártmányú 15 cm-es apokromatikus refraktor, amellyel a tervek szerint elsősorban a Nap megfigyelését fogják végezni. Az intézményben – ahol Jaczkó Imre ka-lauzolta csoportunkat – tervezik a csillagászat oktatásának bevezetését is, melyhez a tanterem máris rendelkezésre áll: a kupola alatti tetőtérben.

A szentléleki Turistapark ismét jelesre vizsgázott vendégszeretetből, szervezettség-ből. Az esős időért pedig aligha lehet felelőssé tenni házigazdáinkat... A rossz idő nem tántorította el a résztvevőket, és bennünket, szervezőket sem. Íme, egy összegzés Kiss Gábortól, a tábor egyik résztvevőjétől: „Az MTT 2002 jó hangulatú volt, az idő ellenére jól éreztük magunkat, ha legközelebb esni fog akkor is ott leszünk. Jövő-re újból találkozunk!” A Távcső-listán megjelent sorokat mi annyival toldjuk meg, hogy jövőre is lesz távcsöves találkozó, természetesen Szentléleken, a Turistapark-ban. A Meteor 2003 Távcsöves Találkozó *tervezett* időpontja: július 31–augusztus 3.

MIZSER ÁTTILA

Tábori képek

Az ifjúsági táborról és a szentléleki találkozóról készült felvételek egy részét a kép-mellékletben mutatjuk be. További tábori életképeket az MCSE honlapján, a képgalériában helyezünk el. A Fényi Gyula Miskolci Jezsuita Gimnáziumban tett látogató-sunkról készült fényképeket belső borítónkon mutatjuk be.



NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTERIUMA



A Meteor 2002 Távcsöves Találkozó a Magyar Csillagászati Egyesület, az MCSE Miskolci Csoportja és a miskolci Dr. Szabó Gyula Csillagvizsgáló szervezte. A rendezvény támogatói: Nemzeti Kulturális Alapprogram, Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és a Guards Rt.